

**Становище относно Отчет за изпълнението на
бюджета на
на НЗОК за 2022г.**



СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	2
Анализ на изпълнението на бюджета на НЗОК за 2022 г. по обобщени показатели.....	3
Разходи за здравеопазване.....	5
Анализ на приходите.....	6
Анализ на разходите	8
Заключение	11

Въведение

Настоящото становище е изготвено в изпълнение на разпоредбите в чл. 6, ал.1, т. 4 от Закон за фискален съвет и автоматични корективни механизми (ЗФСАКМ), който изисква от Фискалния съвет на България да изготвя мотивирано становище по Отчета за изпълнението на бюджета на Националната здравноосигурителна каса. Съветът изготвя мотивирани становища и препоръки относно всички стратегически документи, относими към спазването на числовите фискални правила.

Дейността по фискално наблюдение предполага анализ и оценка както на основни бюджетни документи и прогнози, така и на отчети за изпълнението съобразно съответните закони. ЗФСАКМ изисква дейността на Фискалния съвет да се базира на принципите на независимост, публичност, обективност и прозрачност.

В изпълнение на своите задължения Фискалния съвет подготви настоящото становище, което включва анализ, оценка и препоръки по Отчет за изпълнението на Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса, изготвен от Националната здравноосигурителна каса (НЗОК).

Освен изпълнение на задълженията на закона, чрез настоящото становище Фискалния съвет има за цел да допринесе за разширяване на обхвата на фискалната информация и бюджетния анализ. Споделянето на информация, анализи и идеи може да подпомогне властите за вземане на ефективни решения, които се отнасят до въздействие върху икономиката и икономическия цикъл. Дебатът относно решенията на правителството и широкия консенсус по фискалните въпроси спомага за устойчивост и постигане на дългосрочна стабилност в управлението.

Анализ на изпълнението на бюджета на НЗОК за 2022 г. по обобщени показатели

Табл. 1. Отчет за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2022г. (в хил.лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ (хил.лв)	ЗБНЗОК 2022	Отчет 2022	% на изпълнение спрямо ЗБНЗОК 2022
I. ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ - ВСИЧКО	6 116 304,9	6 419 320,8	104,95%
1. Здравноосигурителни приходи	5 914 317,1	5 965 403,3	100,86%
1.1 Здравноосигурителни вноски	3 759 192,6	3 803 453,9	101,18%
1.2 Трансфери за здравно осигуряване	2 155 124,5	2 161 949,4	100,32%
2. Неданъчни приходи	23 162,2	27 610,3	119,20%
3. Получени трансфери от МЗ	106 570,6	354 093,9	332,26%
4. Трансфери от ЦБ по чл. 5	72 255,0	72 204,8	99,93%
II. РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ - ВСИЧКО	6 116 304,9	6 373 915,7	104,21%
1. РАЗХОДИ	6 116 304,9	6 231 987,5	101,89%
1.1 Текущи разходи	5 933 875,4	6 227 513,2	104,95%
1.1.1. Разходи за персонал	62 323,7	62 288,7	99,94%
1.1.2. Издръжка на административните дейности	32 910,0	22 245,5	67,59%
1.1.3. Здравноосигурителни плащания	5 732 071,1	5 807 189,3	101,31%
1.1.3.1. ПИМП	363 710,9	368 692,7	101,37%
1.1.3.2. СИМП	380 229,0	405 530,5	106,65%
1.1.3.3. Дентална помощ	239 709,8	256 088,0	106,83%
1.1.3.4. Медико - диагностична дейност	207 286,0	196 621,0	94,85%
1.1.3.5. Лекарствени продукти, мед. изделия и диетични храни	1 515 452,8	1 508 222,5	99,52%
1.1.3.6. Мед. изделия, които НЗОК заплаща извън стойността на оказваните мед. услуги	115 982,0	111 796,5	96,39%
1.1.3.7. Болнична мед. помощ и плащания от ЦБ по чл. 5	2 791 800,6	2 810 567,4	100,67%
1.1.3.8. Други здравноосигурителни плащания	117 900,0	149 670,7	126,95%
1.1.4. Плащания от трансфери от МЗ по ал.1, ред 3	106 570,6	137 904,2	129,40%
1.1.5. Плащания от трансфер от МЗ, съгл. ЗМДВИП	0,0	197 885,6	99,20%
1.2. Придобиване на нефинансови активи	5 000,0	4 474,3	89,49%
1.3. Резерв, вкл. за непредвидими и неотложни разходи	177 429,5	0,0	0,00%
2. Предоставени трансфери на бюджетни организации, сключили д-ри за извършване на мед. услуги с НЗОК	0,00	141 925,1	100,00%
3. Трансфери между бюджети и сметки за средства от ЕС (нето)	0,00	3,1	100,00%
III. Дефицит/излишък	0,00	45 405,20	

Както се вижда от табл. 1, през 2022г. е налице преизпълнение както на приходната, така и на разходната част по бюджета на НЗОК в сравнение с параметрите, заложиени по ЗБНЗОК за 2022г. В процентно отношение това преизпълнение е приблизително еднакво - 4,95% при приходите и трансферите, 4,21 % при разходите и трансферите.

В приходната част се отчита нарастване на здравноосигурителните вноски с 44 261,3 млн. лв. спрямо планираното (преизпълнение от 1,18%), но също така се отчита нарастване на всички трансфери, освен този от Централния бюджет. Трансферите за здравно осигуряване са се увеличили с 6 824,9 хил. лв. спрямо заложеното по бюджета (преизпълнение от 0,32%), докато получените трансфери от Министерство на здравеопазването са надхвърлили с над три пъти заложеното по закон – 247 523,2 хил. лв. повече, достигайки изпълнение от 332,36% (преизпълнение от 232,36%). Редуцирани са единствено трансферите от Централния бюджет с 52 млн. лв. спрямо заложеното (0,07%).

Неданъчните приходи достигат изпълнение 119,2% т.е. с 19,2% (4 481,1 хил. лв.) над заложеното по бюджет.

В разходната част основна роля за наблюдаваното преизпълнение играят текущите разходи, както и трансферите.

В сравнение с бюджет 2022, текущите разходи нарастват до 4,95% над заложеното, което обуславя ръст от 293 637,8 хил. лв. в абсолютна стойност.

В основното разходно перо „Здравноосигурителни плащания“ са отчетени изразходвани средства в размер на 5 807 189,3 хил. лв., което надхвърля със 75 118,2 хил. лв. (1,31%) предварително предвидените по бюджет. Основна роля за това имат реализираните превишения на заложените по бюджет разходи по следните пера: „Други здравноосигурителни плащания“ (превишение от 31 770 хил.лв. т.е. преизпълнение от 26,95%), „Специализирана извънболнична медицинска помощ“ (превишение от 25 301,5 хил. лв. т.е. преизпълнение от 6,65%), „Болнична медицинска помощ (превишение от 18 766,8 хил.лв. т.е. преизпълнение от 0,67%) и „Денталната помощ (превишение от 16 378,2 хил. лв. т.е. преизпълнение от 6,83%). Също така разходване на средства над предвиденото по бюджет, макар и в по-малък размер се отчита и при първичната извънболнична медицинска помощ – 4 981,8 хил. лв. (1,37% над предвиденото по бюджет).

Изпълнение под предвиденото по Бюджета на НЗОК за 2022г. се наблюдава при следните направления от Здравноосигурителните плащания: „Медико-диагностична дейност“ (изпълнение 94,85% от предвиденото по бюджета т.е. с 10 665 хил.лв. по-малко), „Лекарствени продукти, медицински изделия и

диетични храни“ (изпълнение 99,52% от предвиденото по бюджет т.е. със 7 230,3 хил. лв. по-малко) и „Медицински изделия, които НЗОК заплаща извън стойността на оказаните медицински услуги (изпълнение 96,39% от предвиденото по бюджет т.е. с 4 185,5 хил. лв. по-малко)

В други две направления от Текущата помощ - „Издръжка на административните дейности“ и „Разходи за персонал“ се отчитат спестени средства. В първото направление изпълнението на бюджета е едва 67,59% т.е. налице са 10 664, 5 хил.лв. неусвоени средства, докато при разходите за персонал се посочват спестени средства в размер на 35 хил. лв. (изпълнение 99,94%).

В резултат на гореизложеното Отчетът на бюджета на НЗОК за 2022г. показва излишък от 45 405,2 хил. лв.

Разходи за здравеопазване

Съгласно Отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2022г. разходите за функция здравеопазване са нараснали с 516 595,5 хил. лв. (8,8%) спрямо Отчета за 2021г., достигайки 6 373 915,7 хил. лв. или 3,85 % от БВП за 2022г.

В таблица 1 по-долу са показани отчетни данни по отношение на разходите в бюджета на НЗОК за последните 5 години.

Табл. 1 Ръст на разходите по отчетите на НЗОК по години (2018 г. - 2022 г.) спрямо всяка предходна година

Параметър\Год.	2018	2019	2020	2021	2022
Разходи и трансфери ВСИЧКО (хил. лв.)	3 937 126,9	4 433 563,5	4 738 218,1	5 857 321,2	6 373 915,7
Ръст на разходите в абсолютна стойност (хил. лв.)	365 793,6	496 436,6	304 654,6	1 119 103,1	516 594,5
Ръст на разходите в %	10,2%	12,6%	6,9%	23,6%	8,8%
Разходи към БВП	3,58%	3,68%	3,93%	4,21%	3,85%

Източник: изчисления на ФС

Въз основа на параметрите от табл. 1, може да се заключи, че на фона на рекордния ръст на разходите, отчетен през 2021г. (1 119 103,1 хил. лв.), през 2022г. техният ръст е по-нисък.

Като положително събитие в разглеждания петгодишен период може да се отбележи прекъснатата тенденция в нарастване на разходите за здравеопазване като процент от БВП. През 2022г. за пръв път делът на разходите в БВП бележи спад – до 3,85%. т.е. с 0,36 пр.п. в сравнение с предходната година. Независимо от това, достигането им до 6 373 915,7 хил. лв. т.е. с над половин милиард повече спрямо 2021г., показва необходимост от по-засилена оптимизация и реформиране на системата.

Анализ на приходите

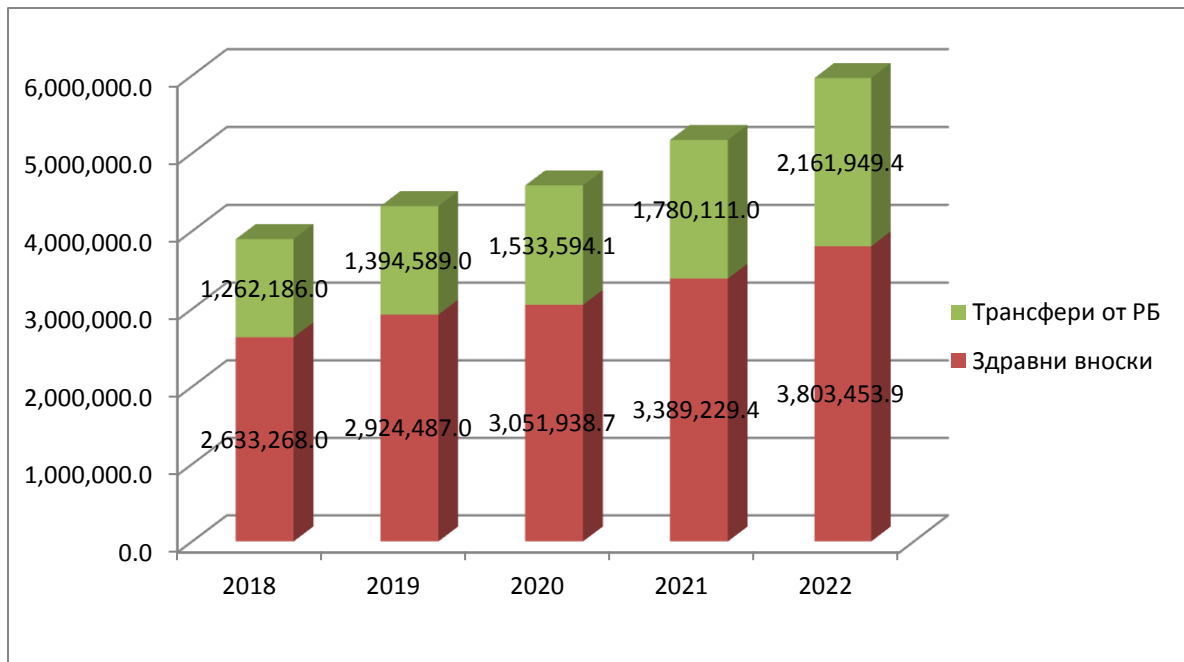
Общият размер на отчетените приходи и трансфери в номинален размер е 6 419 320,8 хил. лв. Той включва преизпълнение от 4,95% на заложените приходи и трансфери в ЗБНЗОК за 2022г.

Спрямо предходната година увеличението на приходите е в размер на 517 887,5 хил.лв. (8,78%)

Основните компоненти на приходите в Отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК са здравноосигурителните вноски и трансферите за здравно осигуряване от централния бюджет. Размерът на приходите от здравни вноски за 2022 г. е 3 803 453,9 хил. лв. и отбелязва увеличение от 414 224,5 хил. лв., което се равнява на 12,22 % растеж на годишна база спрямо Отчета на НЗОК за 2021 г. Трансферите за здравно осигуряване нарастват с 381 838,4 хил. лв. до 2 161 949,4 хил. лв. или увеличение от 21,45% спрямо Отчет 2021.

Наблюдава се трайна тенденция за увеличаване на приходите от здравни вноски и трансфери за здравно осигуряване на НЗОК за разглеждания пет годишен период (Граф. 1).

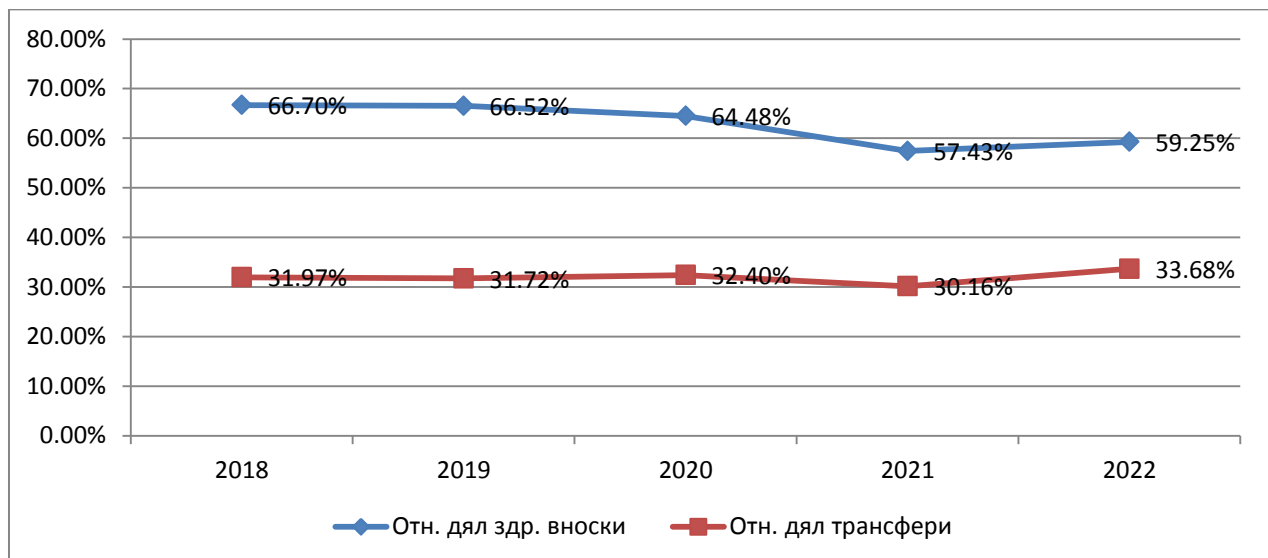
Граф. 1 Номинален ръст на приходите от здравни вноски и трансфери за периода 2018 – 2022г. (в хил. лв.)



Източник: изчисления на ФС

В структурата на отчетените приходи, представена по-долу, съотношението между приходите от здравни вноски и тези от трансфери продължава да показва водещата роля на здравноосигурителните вноски – 59,25 %.

Граф. 2 Изменение в структурата на приходите на НЗОК за периода 2018г.-2022г. по основни компоненти



Източник: изчисления на ФС

В сравнение с предходната година относителният дял на приходите от здравни вноски бележат плавно покачване, което се задържа под 2 пр. пункта. Покачването в относителният дял на трансферите за здравно

осигуряване обаче надхвърля 3 пр.п., което означава че тяхното нарастване се осъществява с по-бързи темпове от това на приходите от здравни вноски.

Въпреки тази констатация, следва да се отчете положителен развой – прекъснат е резкият спад от над 7 пр.п. в относителния дял на здравните вноски, наблюдаван през 2021г.

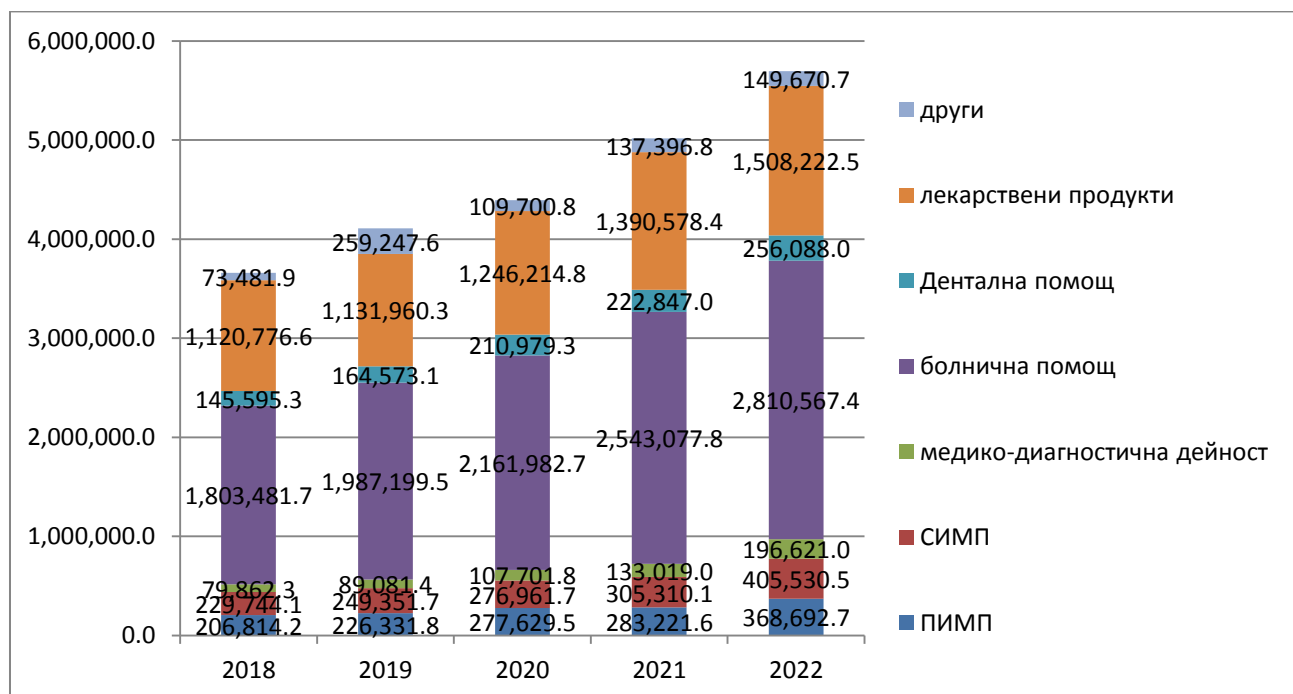
Анализ на разходите

Общият размер на отчетените разходи и трансфери в номинален размер е 6 373 915,7 хил. лв. Той включва увеличение в размер на 516 594,5 хил.лв. спрямо отчета на НЗОК за 2021 г., което се явява номинален растеж от 8,82 % на годишна база. С най-голям дял са текущите разходи, които възлизат на 6 227 513,2 хил. лв. т.е. ръстът им спрямо 2021г. е в размер 516 947,3 хил. лв. (9,05%).

В структурата на текущите разходи, здравноосигурителните плащания съставляват 5 807 189, 3 хил.лв. (93,2%)

В графика 3 по-долу е представена структурата на здравноосигурителните плащания по Отчет 2022 на НЗОК, както и за предходните четири години.

Граф. 3. Структура на здравноосигурителните плащания на НЗОК за периода 2018 – 2022г. (в хил. лв.)



Източник: Изчисления на ФС

Отчетът на бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2022г. показва следното разпределение на реализираните здравноосигурителни плащания:

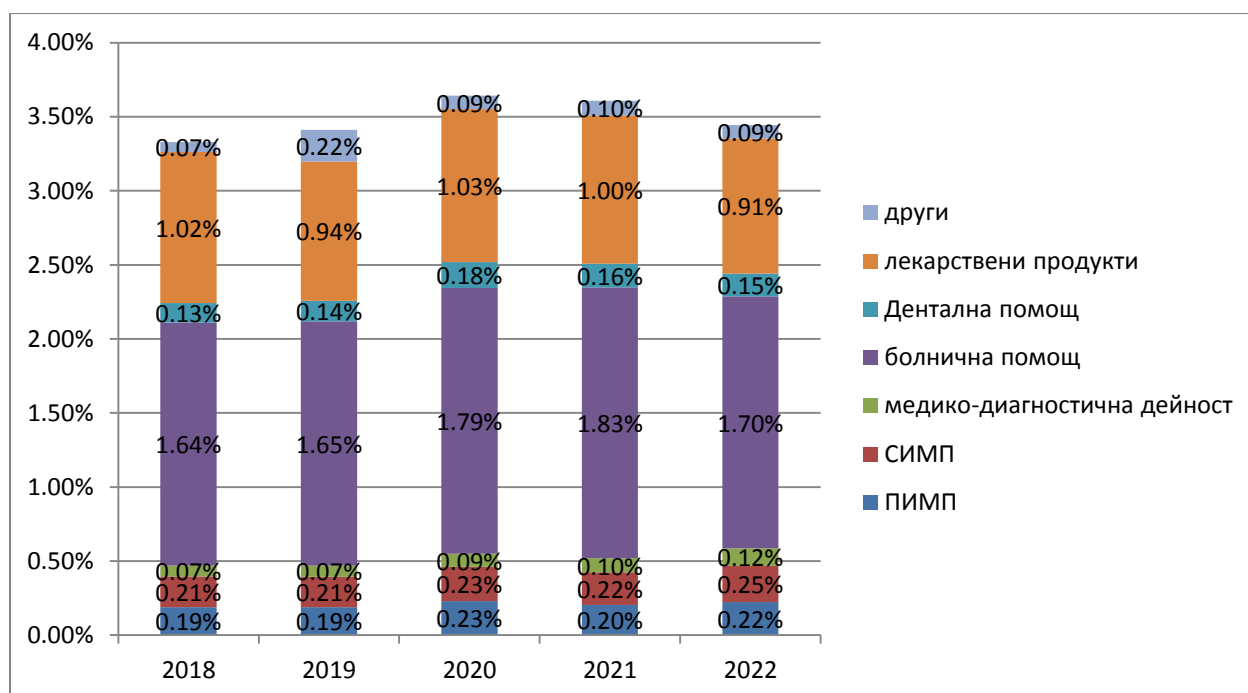
- първична извънболнична медицинска помощ – 368 692,7 хил. лв. (ръст 30,2% спрямо 2021г.);
- специализирана извънболнична медицинска помощ – 405 530,5 хил. лв. (ръст 32,8% спрямо 2021г.);
- дентални дейности, съгласно чл.1, ал.2 от проекта на ЗБНЗОК за 2022 г. - 256 088,0 хил. лв. (ръст 14,9% спрямо 2021г.)
- медико-диагностична дейност – 196 621,0 хил. лв. (ръст от 47,8% спрямо 2021г.);
- лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели, съгласно чл.1, ал.2 от проекта на ЗБНЗОК за 2022 г. - 1 508 222,5 хил. лв. (ръст 8,5% спрямо 2021г.)
- болнична медицинска помощ – 2 810 567,4 хил. лв. (ръст от 10,5% спрямо 2021г.)
- здравноосигурителни плащания за медицинска помощ, оказана в съответствие с правилата за координация на системите за социална сигурност, както и за поставяне на ваксини срещу КОВИД-19 за здравноосигурени лица - 149 670,7 хил. лв. (ръст от 8,9% спрямо 2021г.)

В абсолютна стойност традиционно най-голям ръст е отчетен в перата „Болнична медицинска помощ“ и „Лекарствени продукти“, съответно 267 489,6 хил. лв. (10,5%) и 117 644,1 хил. лв. (8,5%). Положителното е, че нарастването им е овладяно в рамките на малко над 10% за всяко едно от тях. В тези две най-обемни пера, както и в перото за средства по линия на Ковид 19, нарастването на разходите се развива с по-ниски темпове отколкото през 2021г., докато в останалите пера темповете на нарастване на разходите през 2022г. се ускоряват.

Най-силен относителен ръст бележи медико-диагностичната дейност – 47,8%, следвана от Специализираната извънболнична медицинска помощ и Първичната извънболнична медицинска помощ, съответно 32,8% и 30,2%.

От граф. 4, представена по-долу, е видно, че като дял от БВП, спад в изразходваните средства за 2022г. бележат всички пера освен Първичната извънболнична медицинска помощ, Специализирана извънболнична медицинска помощ и Медико-диагностичната дейност, чиито ръстове са в рамките на 0,03 пр.п. за всяко едно от тях. Като положителен факт в разглеждания петгодишен период може да се приеме прекъснатата през 2022г. тенденция за нарастване на здравноосигурителните плащания, като процент от БВП, в перото, поглъщащо най-големи разходи - Болничната медицинска помощ. Делът на това перо в БВП спада до 1,7% т.е. с 0,13 пр.п. спрямо 2021г.

Граф. 4. Структура на здравноосигурителните плащания на НЗОК (дял от БВП)



Източник: Изчисления на ФС

Заклучение

Отчетът на НЗОК за 2022 г. отразява продължаващата линия на поддържане на здравната системата без осъществяване на реформи. При това положение увеличеното разходване на средства по основните пера изглежда неизбежно, както са неизбежни и застрашително нарастващите трансфери за балансиране на салдото по бюджета на НЗОК.

През 2022г. беше преминала границата от 6 млрд. лв. по линия на изразходваните средства от бюджета на НЗОК, което ще продължи с нови пикове и през следващите години, ако не се предприемат стъпки към крайно необходимата реформа в здравната система.

Наблюдаваните опити за оптимизация в отделни разходни пера по Отчета на НЗОК 2022г. имат слаб и временен ефект за овладяване на общия ръст на разходите в системата.

Направеният анализ дава основание на ФС да съгласува Отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2022г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ФИСКАЛНИЯ СЪВЕТ:

ПРОФ. Д-Р БОРИС ГРОЗДАНОВ